

การศึกษากับการพัฒนาประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์¹

เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาประเทศ ผู้คนส่วนใหญ่มักเน้นนโยบายด้านเศรษฐกิจและไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับการพัฒนาประเทศ ในทัศนะของผู้เขียน การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญและเป็นปัจจัยที่สามารถทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนโดยแท้จริง

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ กรณีของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง จีนบอบช้ำจากสงครามกลางเมืองที่ยืดเยื้อมาอย่างยาวนาน ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์และพรรคก๊กมินตั๋ง ตลอดช่วงสงครามกลางเมือง ระบบการศึกษาจึงถูกทำลายอย่างน่าเสียดายยิ่งทั้งๆ ที่จีนเป็นประเทศที่มีระบบการศึกษาที่เก่าแก่ที่สุดประเทศหนึ่งในโลก ช่วงสงครามกลางเมืองตระกูลที่มีฐานะจึงต้องส่งบุตรหลานไปศึกษาในต่างประเทศและภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ.1949 บุคคลเหล่านี้จำนวนไม่น้อยตัดสินใจตั้งรกรากอยู่ในประเทศที่ตนศึกษาจนถึงทุกวันนี้

การศึกษาของจีนยังถูกทำลายอีกระลอกหนึ่งเมื่อมีการปฏิวัติวัฒนธรรมระหว่างปี ค.ศ.1965-1967 ระบบการศึกษาของจีนในขณะนั้นถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่าเจริญรอยตามจักรวรรดินิยมตะวันตก จนถึงขนาดมีการสั่งปิดมหาวิทยาลัยต่างๆ จำนวนมาก รวมทั้งมีการขนหนังสือออกจากห้องสมุดเผาทิ้งในกลางแจ้ง บรรดาอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาจากตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสหรัฐอเมริกา ถูกจับประณามด้วยการแห่แหนไปในที่สาธารณะ “ร่ายต่าง” ในประวัติศาสตร์การศึกษาของจีน เช่นนี้ส่งผลเสียอย่างมหาศาลต่อการพัฒนาประเทศจีน เช่น จีนปฏิเสธที่จะจัดทำบัญชีรายได้ประชาชาติตามแนวทางที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศกำหนด เป็นต้น สาขาวิชาที่เคยมีการสอนก็ถูกระงับ เช่น เศรษฐศาสตร์

บริหารธุรกิจ ผลที่เกิดขึ้น คือ ทำให้จีนขาดช่วงในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ เหล่านี้

เมื่อเติ้งเสี่ยวผิงหวนกลับคืนสู่อำนาจอย่างแท้จริงในปี ค.ศ.1978 เติ้งได้เร่งให้มีการฟื้นฟูการศึกษาตามแนวทางที่ได้เคยมีมาแล้วอย่างขนานใหญ่ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง เช่น มหาวิทยาลัยปักกิ่ง เร่งรับนักศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ มากขึ้น แต่ นโยบายที่สร้างความพลิกผันมากที่สุดทางด้านการศึกษา คือ นโยบายส่งนักศึกษาจีนไปศึกษาต่อต่างประเทศ และประเทศที่มีโอกาสรับนักศึกษา รุ่นแรกๆ จากจีนจำนวนมากที่สุดในขณะนั้น คือ สหรัฐอเมริกา ที่น่าสนใจมากกว่านั้น สาขาวิชาที่รัฐบาลจีนส่งไปศึกษา คือ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ซึ่งจีนส่งไปเรียนในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงทั้งสิ้น เช่น ฮาร์วาร์ด สแตนฟอร์ด ชิคาโก เป็นต้น จำนวนนักศึกษาจีนที่หลังไหลไปศึกษากันมากเช่นนี้ ทำให้นักศึกษาอเมริกันกล่าวติดตลกว่า กองทัพจีนบุกยึดมหาวิทยาลัยในสหรัฐ ปรากฏการณ์เช่นนี้เหมือนการส่งสัญญาณให้เป็นที่รับรู้กันว่า เติ้งเสี่ยวผิง กำลังจะนำพาจีนไปสู่ทิศทางใหม่ ในการพัฒนาประเทศ จีนส่งนักศึกษาจำนวนมากไปศึกษาในประเทศตะวันตกอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 จนถึงปลายทศวรรษ 1990 จนเกิดความมั่นใจว่าสามารถยืนอยู่บนลำแข้งของตนเองได้แล้ว ปัจจุบันจีนจึงมุ่งเน้นให้ชาวต่างชาติมาเรียนในประเทศของตน

บทเรียนทางด้านการศึกษาของจีนเป็นภาพสะท้อนที่เด่นชัดที่สุดที่สามารถทำให้เห็นได้ว่าการศึกษากับการพัฒนาเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินไปอย่างควบคู่กัน น่าเสียดายที่รัฐบาลไทยมักมองไม่เห็นความเชื่อมโยงในเรื่องนี้ การศึกษาของไทยจึงถูกปล่อยปละละเลยอย่างไร้ทิศทางจนแทบไม่น่าเชื่อ ที่น่าเป็นห่วงยิ่ง คือ สัดส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อจำนวนประชากรของประเทศยัง

¹ รักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเทียบสัดส่วนกับประเทศ มาเลเซียแล้วแทบไม่น่าเชื่อว่า ประเทศที่เพิ่งเป็นเอกราชเมื่อปี ค.ศ. 1956 กลับมีการเร่งพัฒนาการศึกษา จนสามารถทำให้มีสถิติเป็นที่น่าพอใจในสายตาของ ยูเนสโก

หากประเทศไทยจะพัฒนาอย่างยั่งยืน รัฐบาล ควรส่งเสริมการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ที่ผ่านมา เรามักใช้นโยบาย “ควบคุม” มากกว่า “ส่งเสริม” ผลที่เกิดขึ้น คือ ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการศึกษาที่ขาดความเป็นอิสระอย่างแท้จริง.